

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

*«Динамічні та структурні особливості
психологічних меж особистості у різних
комунікативних контекстах»*

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-22-1вм
спеціальності 053 «Психологія»
Гарагуля А.В.
Керівник: Волкова Н.П.
д. пед. н., проф.

Дніпро
2024 р.

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи здобувача
Гарагулі Анни Володимирівни
на тему: «**Динамічні та структурні особливості психологічних меж особистості у різних комунікативних контекстах**»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності 053 «Психологія» (у форматі магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі динамічних та структурних особливостей психологічних меж особистості у різних комунікативних контекстах.

Теоретичний аналіз дослідження дозволив встановити, що психологічні межі особистості інтерпретовано як психічне утворення, представлене у комунікації на двох рівнях функціонування, на кожному з котрих воно виконує специфічні функції, а саме: критично-розмежувальну, сигнальну і транзиторну функції на інтраперсональному та нормативно-регламентуючу функцію на інтерперсональному рівнях.

Виявлено респонсивний та ініціативний типи цього процесу, перший обумовлений зовнішньо мотивованою активністю суб'єкта, який захищає власні психологічні межі й простори за умов їхнього порушення з боку інших; другий – внутрішньо мотивованою активністю суб'єкта, який довільно встановлює та регулює психологічні межі, реалізуючи у комунікації потреби, бажання й наміри, спричинені актуальними дефіцитами власного психологічного простору.

За результатами теоретичного аналізу висвітлюються особливості функціонування психологічних меж особистості під впливом особистісних та середовищних детермінант.

З'ясовано, що розуміння психологічних меж особистості як подвійно детермінованих потребує введення у розгляд диспозиційної та ситуаційної незалежних змінних, а саме: 1) полезалежності/ полenezалежності особистості як властивості, що має високий ступінь транс-ситуативної стабільності та є релевантною щодо досліджуваного процесу, 2) чотирьох модусів міжособистісних стосунків (домінування, підкорення, дистантності, близькості), що відповідають різним комунікативним контекстам.

Основною загрозою внутрішньої валідності постає нееквівалентність вибірових сукупностей, що слід контролювати застосуванням експериментальної схеми person-x-environment із рандомізованими «зручними простими» вибірками, а також методами первинного контролю внутрішньогрупового розподілу побічних змінних.

Зазначено, що конфігурація психологічних меж особистості визначалася через вимірювання функціональних параметрів (середовищна і організмична чутливість, реактивна і проактивна керованість, проникність).

Виявлено низку контекстуальних особливостей динаміки психологічних меж особистості: середовищна чутливість є найвищою за умов дистантності, найнижчою – за умов близькості; реактивна керованість має найвищі показники при домінуванні, найнижчі – при підкоренні; організмична чутливість є найвищою при

домінуванні, найнижчою – при дистантності; проактивна керованість є найвищою при домінуванні, найнижчою – при підкоренні; проникність є найвищою при домінуванні, найнижчою – при дистантності.

Доведено, що й середовищна, й організмична чутливість психологічних меж залежать від спільної дії диспозиційних і ситуаційних детермінант, проте керованість залежить переважно від ситуаційних детермінант (тобто комунікативного контексту).

Модус міжособистісних стосунків з комунікативним партнером (домінування, підкорення, дистантності, близькості) визначає актуальну конфігурацію психологічних меж, котра характеризується функціональною спрямованістю і ситуаційною відповідністю.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у дослідженні комплементарності/неузгодженості конфігурацій психологічних меж діадних партнерів, а також, у вивченні інших контекстуальних і особистісних факторів, які обумовлюють конфігуративні процеси.

Перелік ключових слів: комунікація, психологічні межі, комунікативний контекст, особистість.

SUMMARY

Dynamic and Structural Features of Psychological Boundaries of Personality in Different Communicative Contexts

Master's Degree Project of the 2-th year student, speciality «Psychology» (Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the problem of dynamic and structural features of the psychological boundaries of the individual in various communicative contexts

The theoretical analysis of the research made it possible to establish that the psychological boundaries of the individual are interpreted as a mental formation presented in communication at two levels of functioning, at each of which it performs specific functions, namely: critical-delimitation, signaling and transitory functions on the intrapersonal and normative-regulatory function on interpersonal levels.

Responsive and proactive types of this process have been identified, the first is due to the externally motivated activity of the subject who protects his own psychological boundaries and spaces under the conditions of their violation by others; the second - by the internally motivated activity of the subject, who arbitrarily establishes and regulates psychological boundaries, realizing in communication the needs, desires and intentions caused by actual deficits of one's own psychological space.

Based on the results of the theoretical analysis, the peculiarities of the functioning of the psychological boundaries of the individual under the influence of personal and environmental determinants are highlighted.

It was found that the understanding of the psychological boundaries of the personality as doubly determined requires the introduction into consideration of dispositional and situational independent variables, namely: 1) field dependence/field independence of the individual as a property that has a high degree of trans-situational stability and is relevant to the process under study, 2) of four modes of interpersonal relations (dominance, submission, distance, closeness) corresponding to different communicative contexts.

The main threat to internal validity is the non-equivalence of sample populations, which should be controlled by the use of the person-x-environment experimental scheme with randomized "convenient simple" samples, as well as methods of primary control of intragroup distribution of secondary variables.

It is noted that the configuration of the psychological boundaries of the individual was determined by measuring functional parameters (environmental and organismal sensitivity, reactive and proactive controllability, permeability).

A number of contextual features of the dynamics of the psychological boundaries of the personality were revealed: environmental sensitivity is the highest under conditions of distance, the lowest - under conditions of closeness; reactive controllability has the highest indicators during dominance, the lowest - during submission; organismic sensitivity is the highest in dominance, the lowest in distance; proactive controllability is the highest in dominance, the lowest in submission; permeability is highest in dominance, lowest in distance.

It has been proven that both environmental and organismic sensitivity of psychological boundaries depend on the joint action of dispositional and situational determinants, but controllability depends mainly on situational determinants (ie, the communicative context).

The mode of interpersonal relations with the communicative partner (dominance, submission, distance, closeness) determines the actual configuration of psychological boundaries, which is characterized by functional orientation and situational correspondence.

We see the prospect of further research in the study of the complementarity/inconsistency of the configurations of the psychological boundaries of dyadic partners, as well as in the study of other contextual and personal factors that determine the configurational processes.

Key words list: communication, psychological boundaries, communicative context, personality

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕЖ ОСОБИСТОСТІ	7
1.1. Психологічні межі особистості на рівні інтраперсональної та інтерперсональної взаємодії	7
1.2. Індивідуальна просторовість в топологічних концепціях особистості	14
1.3. Чинники функціонування психологічних меж особистості у комунікації	21
Висновки до першого розділу	41
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІЧНИХ І СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕЖ ОСОБИСТОСТІ У РІЗНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КОНТЕКСТАХ	43
2.1. Організація емпіричного дослідження	43
2.2. Аналіз та інтерпретація даних емпіричного дослідження	47
Висновки до другого розділу	83
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	88
ДОДАТОК	93